

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Валентина Троцька

кандидат юридичних наук,

завідувач сектору розпорядження авторськими та суміжними правами

відділу авторського права і суміжних прав

НДІ інтелектуальної власності НАПрН України

ORCID: 0000-0002-7579-1877

Стаття присвячена дослідженню сучасного стану та основних тенденцій охорони авторського права ЄС. Встановлено, що поруч з посиленням охорони авторського права в Євросоюзі виникають питання, які потребують подальшого вирішення. На основі проведеного аналізу законодавства ЄС та виявлених проблемних питань визначено основні напрями подальшого формування законодавства Європейського Союзу для досягнення цілей побудови внутрішнього ринку, подолання транстериторіальних обмежень, спричинених розвитком цифрового середовища, а також забезпечення ефективного балансу публічних і приватних інтересів.

Ключові слова: авторське право, право Європейського Союзу, цифрове середовище, інтернет

Постановка проблеми. Законодавство Європейського Союзу у сфері авторського права є одним з тих, що постійно розвивається та оновлюється під впливом різних факторів. На сьогодні законодавство ЄС передбачає високий рівень авторсько-правової охорони, який виходить за межі мінімальних стандартів, встановлених у міжнародних договорах у цій сфері. Водночас існують проблемні питання, які досі не знайшли свого вирішення, а з розвитком цифрового середовища виникають нові виклики, що потребують відповідного правового реагування. Для України, яка у 2022 році набула статусу кандидата на членство в ЄС та продовжує роботу над удосконаленням національного законодавства, є актуальним дослідження як сучасного стану правової охорони авторського права, так і умов, що вплинули на формування законодавства, розуміння проблемних питань, а також подальших векторів розвитку.

Літературний огляд. У вітчизняній науковій літературі проведено чимало досліджень законодавства ЄС у сфері авторського права (Г. Андрощук, Н. Бочарова, В. Дроб'язко, К. Зеров, О. Змикало, Ю. Капіца, Л. Комзюк, Л. Майданик, Н. Мироненко, Н. Федорова, А. Штефан та інші). Проте вони стосувалися переважно порівняльно-правового аналізу норм законодавства ЄС та України в контексті приведення національного законодавства у відповідність до законодавства Євросоюзу, виконання зобов'язань згідно з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС [1]. При цьому фокус уваги було зміщено на основні аспекти гармонізації законодавства Євросоюзу,

---

однак її було недостатньо для вирішення проблемних питань, виявлених у процесі практичної реалізації норм законодавства ЄС. Цим питанням більше уваги приділено в роботах іноземних науковців: Д. Борнгамм, Д. Вейвера, Е. Вері, А. Керевера, С. Левінські, А. Лукаса, Т. Мадієги, Е. Розаті, Т.-Е. Синодіну, Р. Б. Хугенхольца та інших. У своїх дослідженнях іноземні науковці, критично оцінюючи сучасний стан законодавства, визначають подальші перспективи охорони авторського права ЄС. У цій роботі на основі наявних доктринальних джерел пропонується здійснити дослідження основних тенденцій охорони авторського права Євросоюзу з огляду на пріоритети щодо посилення охорони авторського права.

Мета дослідження — на основі комплексного аналізу сучасного стану авторсько-правової охорони охарактеризувати напрями подальшого розвитку охорони авторського права Євросоюзу.

Виклад основного матеріалу. У ЄС охорона авторського права базується на нормах та принципах, закріплених у Бернській конвенції про охорону літературних і художніх творів (далі — Бернська конвенція) [2] та в інших міжнародних договорах. З початку створення Євросоюзу норми законодавства у сфері авторського права держав-членів відрізнялися. Формування законодавства було тривалим, своєрідним і досить складним через наявність у державах-членах різних систем права (континентальної та англосаксонської). Завдяки приєднанню держав-членів ЄС до міжнародних договорів, внесенню змін до їхнього національного законодавства ці системи зближувалися, проте й досі залишаються відмінності в рівнях охорони.

На сьогодні, крім національного законодавства у сфері авторського права, існує законодавство ЄС, що налічує 13 директив і 2 регламенти [3]. На практиці загальноєвропейське законодавство доповнюється рішеннями Суду ЄС. Норми директив, яких значно більше, ніж прийнятих регламентів, передбачають наближення законодавства держав-членів, при цьому залишаючи «право вибору форм і методів національним органам влади» [4, с. 28]. Право вибору кожної держави має позитивний характер, однак подекуди призводить до виникнення проблемних питань при формуванні національного законодавства, що зрештою впливає на рівень охорони авторського права в кожній державі Євросоюзу.

Однією з проблем є територіальність авторського права за своїм характером. Як зазначає Р. Б. Хугенхольц, територіальність була та залишається «справжньою ахіллесовою п'ятою гармонізації», законодавство «залишається по суті національним, оскільки кожна держава-учасниця дотримується власного національного законодавства про авторське право...» [5, с. 86]. Вирішення питання територіальності з розвитком цифрового середовища набуло особливої актуальності. Як зазначають науковці, «протягом багатьох років Європейський суд і законодавець ЄС шукав рішення, які могли б усунути або принаймні пом'якшити негативні наслідки територіальності на внутрішньому ринку. Проте пошук ще не завершено, зокрема не прийнято необхідного рішення щодо транскордонного використання творів в Інтернеті» [6]. Науковці пропонують розглянути питання про можливість передбачення у законодавстві ЄС «нових технологічно нейтральних положень та прийняття рішень (наприклад, принципу країни походження), що може дозволити безперебійне транскордонне використання» [7], а також «заборонити деякі територіальні обмеження (наприклад, невинуватана практика геоблокування); уточнити охорону авторського права стосовно застосування онлайн-трансляцій; здійснити подальше узгодження в законодавстві ЄС винятків та обмежень для певних цілей; запровадити уніфіковане законодавство ЄС про авторське право, що «вимагає комплексної, заснованої на доказах оцінки витрат і вигод» [8].

Окрім питань територіальності, Н. Бочарова вказує й на інші проблеми формування законодавства ЄС, зазначаючи, що «в різних країнах є відмінності в рівнях охорони, особливості правозастосовчої практики. Кожна держава прагне передусім забез-

---

печити права національних правовласників, що загалом суперечить цілям і принципам створення єдиного ринку» [9]. До того ж від початку законодавство Євросоюзу формувалося шляхом фрагментарного врегулювання відносин, а саме: прийняття відповідних директив ЄС, спрямованих на врегулювання відносин щодо:

- нових видів об'єктів, створення яких було пов'язане з розвитком технологій (комп'ютерні програми [10], бази даних [11]);
- окремих способів використання творів (прокат, позичка [12] тощо);
- підвищення та уніфікації строку чинності майнових прав на твори [13];
- розвитку інформаційного суспільства [14];
- використання об'єктів авторського права на Єдиному цифровому ринку в умовах стрімкого розвитку цифрового середовища [15].

На сьогодні охорона авторського права ЄС значно перевищує мінімальні стандарти, передбачені міжнародними договорами. Як зазначає Т.-Е. Синодіну, «сучасне регулювання авторського права ґрунтується на принципі поступового розширення охорони авторського права, включаючи як нові категорії творів, так і нові методи виробництва копій і розповсюдження творів» [16].

На розширення правової охорони вплинула низка факторів, які Е. Розаті визначає як:

- «необхідність інтерпретувати та адаптувати до нових реалій норми для іншої, ніж аналоговий і менш взаємопов'язаний світ» [17, с. 15];
- «потреба «узгодити високий рівень охорони та захисту прав інтелектуальної власності ... з гарантуванням справедливого балансу прав та інтересів, ... дотримання не лише стандартів авторського права, а й основоположних прав, які мають статус першоджерела права ЄС» [17, с. 15];
- «бажання з боку Суду ЄС створити справді внутрішній ринок товарів і послуг, що ґрунтуються на авторському праві» [17, с. 17].

Наведені фактори, а також прагнення Євросоюзу побудувати внутрішній ринок, створити конкурентне середовище для бізнесу, діяльність якого базується на створенні та використанні об'єктів авторського права, стало приводом та стимулом для поступового і динамічного посилення охорони авторського права.

Водночас з посиленням правової охорони виникають питання теоретичного і практичного характеру, що потребують вирішення. Досліджуючи проблемні питання, В. Креціг, Я. Леннарц зазначають, що «поняття «твір», яке мало захищати цінне мистецтво, стало розмитим; як і твори мистецтва, авторське право тепер захищає цифрові сліди повсякденного життя», додаючи, що існують ризики у послабленні забезпечення фундаментальних прав людини, «оскільки в епоху цифрових технологій ми все більше і більше спілкуємося через твори, охоронювані авторським правом. Щоб пом'якшити ці ризики, предмет охорони авторського права потребує подальшого переосмислення» [18]. Отож законодавство ЄС з посиленням охорони авторського права потребує подальшого удосконалення, а відтак перед європейськими законотворцями стоїть чимало завдань. Одним з них є спрямування уваги на забезпечення справедливого та ефективного балансу публічних і приватних інтересів.

У зв'язку з цим прослідковуються, зважаючи на аналіз формування законодавства ЄС, судових прецедентів, чіткі тенденції до розширення винятків та обмежень авторського права шляхом поступового та гнучкого врахування як приватних, так і публічних інтересів суспільства. Винятки та обмеження авторського права дають можливість вільного використання творів користувачами, тобто без дозволу та без виплати винагороди суб'єктам авторського права. Факторами, що обумовлюють необхідність розширення та уточнення винятків та обмежень авторського права, є розвиток цифрових технологій, транскордонне використання творів у мережі «Інтернет», а відповідно й потреба правовірного відтворення (оцифрування) творів з метою збереження культурної спадщини, здійснення наукових досліджень, забезпечення онлайн-навчання тощо.

На сьогодні найбільш повний перелік винятків та обмежень в авторському праві наведено у Директиві про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав в інформаційному суспільстві [19]. Недоліком є те, що держави-члени самостійно визначають доцільність врахування винятків та обмежень у національному законодавстві, керуючись ст. 5(2) і (3) директиви, за якою вони «можуть передбачити винятки або обмеження», але не зобов'язані. Як наслідок, перелік, а також умови їх застосування у законодавстві різних держав-членів ЄС відрізняються, на чому акцентують науковці, зазначаючи, що «Директива не повністю гармонізує ситуацію в ЄС: деякі винятки є обов'язковими та застосовуються по всій Європі; інші необов'язкові та можуть відрізнитися від однієї держави до іншої» [20]. Виняток становить положення, обов'язкове для врахування у законодавстві всіх держав-членів ЄС про вільне тимчасове відтворення творів, яке є невід'ємною та істотною частиною технологічного процесу передачі творів у мережі між третіми особами через посередника (ст. 5 (1) директиви).

Окрім того, науковці порушують питання про переосмислення доктрини вільного використання творів в умовах розвитку цифрового середовища. Зокрема зазначається, що «в цифрову епоху, коли, незважаючи на те, що сфера охорони авторського права постійно розвивається, винятки та обмеження авторського права, здається, залишаються незмінними та ув'язли в концепціях і схемах аналогового світу» [16]. Існує думка, що доктрина «free use», характерна для країн континентальної системи права, за якою визначається вичерпний перелік винятків та обмежень, «є непридатною для цифрового середовища, де нові бізнес-моделі та нові способи використання з'являються швидкими темпами» [21], та висловлюється пропозиція обрати більш гнучкий підхід, визначений у законодавстві країн з англосаксонською системою права — доктрина «fair use», згідно з якою цей перелік є відкритим. Пропонується передбачити «більш короткий, відкритий список винятків, беручи до уваги потребу держав-учасниць адаптуватися до майбутніх технологічних досягнень» [22]. Є й інші пропозиції щодо перегляду винятків та обмежень, наприклад, «зробити їх обов'язковими та внести зміни до їх змісту шляхом запровадження конкретних та чіткіших вимог, з урахуванням роз'яснень, запропонованих Судом ЄС» [7].

Остання пропозиція частково відображена у Директиві про авторське право на Єдиному цифровому ринку (далі — Директива 2019/790) [23]. У ній доповнено та уточнено перелік винятків та обмежень, окремі з них визначені як обов'язкові для врахування державами-членами, а саме: відтворення творів для інтелектуального аналізу тексту та даних з метою наукових досліджень (ст. 3); використання творів у цифровій та транскордонній навчальній діяльності (ст. 5).

За останнє десятиліття в ЄС у зв'язку з розвитком цифрових технологій приділена особлива увага вирішенню питання збереження культурної спадщини. Зокрема було запропоновано нові моделі щодо правомірного відтворення (оцифрування) певних видів творів, які не перейшли в суспільне надбання. Проте ухвалені рішення не завжди мали позитивний результат. Як правило, формування законодавства ЄС відбувалося, з одного боку, на основі норм міжнародних договорів, а з іншого — існуючої практики правового регулювання відносин у державах-членах. Однак випробування практикою в окремих випадках не дотримувалося через прагнення якнайшвидше вирішити проблемні питання шляхом запровадження правового регулювання. Прикладом є Директива про певні дозволені способи використання сирітських творів [24], згідно з якою запропоновано нову модель, що не була попередньо апробована в державах-членах, а саме: дозволеного відтворення (оцифрування) сирітських творів, правовласники яких не відомі, некомерційними закладами культурної спадщини. Механізм, передбачений у директиві, щодо необхідності ретельного пошуку правовласників сирітських творів виявився досить складним, ресурсозатратним для вказаних закладів. Як зазначено у Звіті Європейської комісії про застосування директиви,

---

опублікованому у 2022 році, згідно з повідомленням закладів культурної спадщини/бенефіціарів «обтяжливий характер механізму ретельного пошуку сприймається як бар'єр, що перешкоджає використанню положень Директиви та є основною причиною його неефективності», тому механізм «мало використовувався на практиці та його актуальність як потенційного інструменту для масового оцифрування культурної спадщини виявилася обмеженою» [25].

Пошук більш досконалих моделей продовжено. Зрештою у ст. 8 Директиви 2019/790 запропоновано нову модель для правомірного відтворення (оцифрування) творів, що вийшли з комерційного обороту, шляхом поєднання механізму ліцензування через організації колективного управління та надання винятків та обмежень авторського права в інтересах некомерційних закладів культурної спадщини.

Наведені приклади свідчать про деяку спонтанність у виборі моделей правового регулювання відносин, що пов'язано з прагненням законодавця ЄС максимально оперативно вирішити назрілі питання шляхом пошуку та впровадження моделей дозволеного використання творів, а у разі їх неефективності — розробити та прийняти нові.

Ще одним напрямом розширення винятків та обмежень є посилення уваги до соціальної збалансованості авторського права. У 2017 році в ЄС було прийнято Регламент про транскордонний обмін між Союзом і третіми країнами копіями певних творів у доступному форматі [26], згідно з яким передбачено вільне використання творів для осіб з обмеженими можливостями читати (сліпих). Регламент встановлює уніфіковані правила вільного транскордонного обміну копіями певних творів у доступному форматі між ЄС і третіми країнами, які є сторонами Марракеського договору про полегшення доступу сліпих, осіб з порушеннями зору або іншими обмеженнями з причин інвалідності сприймати друковану інформацію до опублікованих творів [27]. Урегулювання відносин шляхом прийняття регламенту, норми якого є імперативними, на відміну від положень директив ЄС, стало позитивним напрацюванням, що сприяло максимальному наближенню законодавства держав-членів.

З розвитком цифрового середовища з'являються нові виклики, які потребують відповідного правового реагування. Одним з таких викликів є все більше застосування технологій штучного інтелекту. Європейський Парламент прийняв резолюцію про право інтелектуальної власності для розвитку технологій штучного інтелекту, у якій зазначено, що «технічні твори, створені за допомогою технології штучного інтелекту, повинні охоронятися в рамках права інтелектуальної власності з метою заохочення інвестицій та покращення правової визначеності для громадян, підприємств, оскільки вони є одними з основних користувачів технологій штучного інтелекту» (п. 15) [28]. Утім досі питання правового режиму охорони об'єктів, створених штучним інтелектом не вирішені. У 2024 році було прийнято Регламент про гармонізовані правила щодо штучного інтелекту [29], згідно з яким окремих норм щодо авторського права не передбачено, проте вказано на необхідність дотримання законодавства у цій сфері. Зокрема у п. 104 регламенту зазначено, що необхідно «запровадити політику для дотримання законодавства Союзу щодо авторського права, зокрема для визначення та дотримання збереження прав відповідно до статті 4(3) Директиви 2019/790», згідно з якою визначено виняток та обмеження щодо інтелектуального аналізу тексту і даних. На сьогодні на рівні ЄС не передбачено охорону прав на об'єкти, згенеровані штучним інтелектом. Отож можемо спрогнозувати, що в найближчому майбутньому в Євросоюзі буде здійснена спроба вирішити назрілі питання.

Поряд з новими викликами залишаються й інші аспекти, яким не приділена належна увага. Наприклад, охорона особистих немайнових прав (далі — моральні права). Ще в 1988 році у Зеленій книзі «Про авторське право і виклики технологій: питання авторського права, що вимагають невідкладних дій» [30], опублікованій Європейською комісією, зазначалося, що хоча моральні права на той час не викликали значних практичних

проблем, проте «з приводу невідчужуваного характеру існували серйозні сумніви щодо придатності їх застосування до творів, які створюються колективно, мають технічний, промисловий або комерційний характер і підлягають послідовним змінам» (п. 5.6.27). До цих питань науковці повернулися у 2019 році, зазначаючи, що «моральним правам (правам особи), які охороняють немайнові інтереси авторів, не приділено уваги європейським законодавцем й до сьогодні. Правила авторства, ...які, як правило, суттєво відрізняються від однієї країни до іншої, здебільшого належно не узгоджені» [6]. Наразі на рівні законодавства ЄС уніфікований перелік моральних прав відсутній, відтак кожна держава-член на власний розсуд визначає відповідний перелік на додаток до передбаченого у ст. 6 *bis* (1) Бернської конвенції (право авторства і право протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору). За загальним правилом моральні права належать автору. Водночас у законодавстві окремих країн (наприклад, ст. 25 (3) Закону Нідерландів «Про авторське право») [31] передбачено, що автор може відмовитися від права вимагати визнання свого авторства, згідно з яким він не може «протидіяти оприлюдненню твору без посилання на його ім'я». Отже, нині існують окремі аспекти, яким варто приділити увагу з метою досягнення уніфікації норм законодавства ЄС.

На сьогодні все більше науковців схиляється до думки, що досягти поставленої цілі побудови внутрішнього ринку можливо шляхом не фрагментарного, а системного підходу до уніфікації та гармонізації законодавства, щоб досягти єдиного рівня охорони авторського права в державах Євросоюзу.

Так, ще в кінці минулого століття А. Дітц зазначав, що «рано чи пізно ми повинні прийти до моменту, коли маємо залишити процес поетапної гармонізації та розпочати більш системний підхід, який зрештою призведе до спільного авторського права» [32]. Розглядаючи тенденції розвитку охорони авторського права Євросоюзу, Е. Розаті обґрунтовує, що «найкраще для авторського права ЄС була б уніфікація. Другим найкращим варіантом була б кодифікація», а за відсутності жодного з них пропонує «гармонізувати законодавство через прийняття Регламентів, а не Директив ЄС» [33]. Підтримуючи прагнення до формування кодифікованого законодавства, Т.-Е. Синодіну зазначає, що «законодавство ЄС про цифрове авторське право в його нинішньому вигляді складається з лабіринту та складної суміші законодавства і прецедентного права, тому будь-яка кодифікаційна ініціатива сприятиме його більшій ясності та ефективності» [16, с. 33].

Свого часу спроба кодифікації законодавства ЄС була здійснена шляхом розробки проекту Європейського кодексу авторського права [34], за ініціативою Wittem Group (2010 р.), однак документ не отримав достатньої та необхідної підтримки. На думку науковців, на те були політичні та економічні причини. Так, «зацікавлені сторони, такі як організації колективного управління та кінокомпанії не захочуть відмовитися від своїх бізнес-моделей, заснованих на територіальній виключності. Деякі держави-учасниці не згодні повністю відмовитися від власної автономії у сфері авторського права, навіть у тих випадках, коли запропонована гармонізація не залишає багато простору для національного вибору або відступу» [6]. Як зазначає Т. Мадієга, наразі законодавство ЄС нагадує «клаптикову структуру, надаючи, можливо, занадто багато вирішального значення свободи для окремих держав, індивідуальних уподобань їхніх органів влади та відмінностей, заснованих на культурних і політичних ознаках. Водночас, навіть ті крихітні фрагменти, які були гармонізовані, залишаються істотними» [8].

З наведеного правового аналізу випливає, що питання посилення охорони авторського права, подальшої гармонізації та уніфікації законодавства у сфері авторського права на рівні Євросоюзу є актуальними, а тому залишатимуться в центрі уваги законодавців і надалі.

Висновки. Охорона авторського права ЄС, завдяки динамічному та поступовому формуванню законодавства, за останні десятиліття значно посилена, порівняно з охо-

---

роною прав, передбаченою міжнародними договорами у сфері авторського права. Рушійними факторами, що цьому сприяли, були: розвиток інформаційних технологій, мережі «Інтернет»; прагнення побудувати внутрішній ринок, створивши умови для розвитку індустрій, що базуються на авторському праві; прагнення подолати транстериторіальні обмеження на внутрішньому ринку; економічні важелі в частині усвідомлення значення впливу авторського права на розвиток економіки держав та створення конкурентної економіки держав-членів ЄС.

Недоліками формування законодавства, що вплинули на рівень охорони авторського права держав-членів Євросоюзу, стала фрагментарність, окрема спонтанність у виборі моделей правового регулювання відносин щодо масового відтворення (оцифрування) творів з метою збереження культурної спадщини, а також подекуди право держав-членів на вибір методів і форм врахування положень директив ЄС, за відсутності їх обов'язкового характеру.

За таких реалій перспективною вважається систематизація законодавства Євросоюзу шляхом кодифікації, однак такий процес потребує багато часу та погоджень. Як варіант, вважається доцільним прийняття регламентів ЄС у сфері авторського права, норми яких є обов'язковими для застосування державами-членами, на відміну від директив.

Прогнозується, що тенденція посилення охорони авторського права ЄС триватиме й надалі. При цьому можливо передбачити, що вектор формування законодавства буде спрямовано за такими напрямками:

- перегляд та уточнення винятків та обмежень у сфері авторського права з метою досягнення справедливого й ефективного балансу між публічними і приватними інтересами, зокрема шляхом внесення змін до директив ЄС (чи прийняття регламентів ЄС) у частині визначення обов'язковими окремих винятків та обмежень;
- прагнення вирішити питання територіальності законодавства про авторське право, яке, з одного боку, з розвитком цифрового середовища набуло особливої актуальності, а з іншого — стало стримуючим фактором розвитку на внутрішньому ринку ЄС. Тому подальші дослідження можуть зосередитися на запровадженні максимально уніфікованого авторського права Євросоюзу, досягти чого можливо завдяки систематизації відповідного законодавства та прийняття регламентів ЄС тощо.

Перелік використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 24.01.2025).
2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (Паризький Акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text (дата звернення: 24.01.2025).
3. European Commission. The EU copyright legislation. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/copyright-legislation> (дата звернення: 24.01.2025).
4. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / за ред. Ю. М. Капіци; Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов та ін. Київ: Слово, 2006. 1104 с.
5. Hugenholtz P. B. Copyright in Europe: Twenty Years Ago, Today and What the Future Holds. *The Fordham Intellectual Property, Media & Entertainment Law Journal*. 2013. № 2. P. 503–524.

-
6. Hugenholtz P. B. *The Creeping Unification of Copyright in Europe*. Institute for Information Law. 2019. URL: <https://www.ivir.nl/publicaties/download/Unification-territoriality.pdf> (дата звернення: 24.01.2025).
  7. Sganga C. *The Past, Present and Future of EU Copyright Flexibilities*. *International Review of Intellectual Property Law & Competition Law*. 2024. Vol. 55, Issue 1. P. 5-36.
  8. Madiaga T. *EU copyright reform: Revisiting the principle of territoriality*. 2015. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/568348/EPRS_BRI\(2015\)568348_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/568348/EPRS_BRI(2015)568348_EN.pdf) (дата звернення: 24.01.2025).
  9. Бочарова Н. *Права інтелектуальної власності ЄС. Гармонізація з національним законодавством*. Наукова бібліотека. 2006. № 13. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/278> (дата звернення: 24.01.2025).
  10. Council Directive 91/250/EEC of 14 May 1991 on the legal protection of computer programs. OJ L 122 17.05.91. P. 42.
  11. Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases. OJ L 077 27.03.96. P. 20.
  12. Council Directive 92/100/EEC of 19 November 1992 on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property. OB L 346 27.11.92. P. 61.
  13. Directive 2006/116/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the term of protection of copyright and certain related rights. (codified version). OJ L 372, 27.12.2006. p. 12–18.
  14. Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. OJ L 167 22.06.2001. P. 10.
  15. Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC. OJ L 130, 17.5.2019. P. 92–125.
  16. Synodinou T.-E. *EU Copyright law, an ancient history, a contemporary challenge*. 2023. URL: <https://ssrn.com/abstract=4637612> (дата звернення: 24.01.2025).
  17. Rosati E. *Copyright at the CJEU: Back to the start (of copyright protection)*. 2023. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1655124/FULLTEXT01.pdf> (дата звернення: 24.01.2025).
  18. Kraetzig V., Jannis Lennartz J. *Copyright as democracy of aspiration: Rethinking EU law's approach to a protected «work»*. *Common Market Law Review*. 2023. Vol. 60, Issue 6. P.1655–1682.
  19. Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. OJ L 167 22.06.2001. P. 10.
  20. Wery E. *Legal protection of author right (copyright)*. 2017. URL: <https://www.droit-technologie.org/contentieux/it-ip-litigation-in-europe-legal-protection-of-author-right-copyright/> (дата звернення: 24.01.2025).
  21. Schönning J. *The legitimacy of the InfoSoc Directive*. 2010. URL: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1628198&fileId=1628199> (дата звернення: 24.01.2025).
  22. Sganga C. *The Past, Present and Future of EU Copyright Flexibilities*. 2023. URL: https://www.iris.sssup.it/retrieve/5f628d40-5a4c-4801-a2c8-acb8340cf482/CS_The%20past%20present%20and%20future%20of%20EU%20copyright%20flexibilities_IIC.pdf (дата звернення: 24.01.2025).
  23. Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC. OJ L 130, 17.5.2019. P. 92–125.

-
24. Directive 2012/28/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on certain permitted uses of orphan works. OJ L 299, 27.10.2012. P. 5–12.
  25. Report on the application of the «Orphan Works Directive». 09 December 2022. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/SWD_2022_412_1_EN_document_travail_service_part1_v2_hMkwvT5vLASTk4zQqZi0Wth3bk_92220.pdf (дата звернення: 24.01.2025).
  26. Regulation on the cross-border exchange between the Union and third countries of accessible format copies of certain works and other subject matter protected by copyright and related rights for the benefit of persons who are blind, visually impaired or otherwise print-disabled. OJ L 242, 20.9.2017. P. 1–5.
  27. Маракеський договір про полегшення доступу сліпих, осіб з порушеннями зору або іншими обмеженнями з причин інвалідності сприймати друковану інформацію до опублікованих творів від 27 червня 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999_001-13#Text (дата звернення: 24.01.2025).
  28. European Parliament resolution of 20 October 2020 on intellectual property rights for the development of artificial intelligence technologies. 2020. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0277_EN.pdf (дата звернення: 24.01.2025).
  29. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) PE/24/2024/REV/1. OJ L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj> (дата звернення: 24.01.2025).
  30. Green Paper on Copyright and the Challenge of Technology - Copyright Issues Requiring Immediate Action. COM (88) 172 final, 7 June 1988. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=CELEX%3A51988DC0172> (дата звернення: 24.01.2025).
  31. Netherlands. Copyright Act of 1912 (Act of September 23, 1912, Containing New Regulations on Copyright, amended up to 1 September 2017). URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/17868> (дата звернення: 24.01.2025).
  32. Dietz A. The protection of intellectual property in the information age — the draft E.U. Copyright Directive of November 1997. 1999. URL: <https://tind.wipo.int/record/22660?ln=en> Цит за: Rosati E. A plea for EU copyright unification coming from ... the EUIPO? 2023. URL: <https://ipkitten.blogspot.com/2023/11/a-plea-for-eu-copyright-unification.html> (дата звернення: 24.01.2025).
  33. Rosati E. Should the EU unify copyright laws? 2024. URL: <https://ipkitten.blogspot.com/2024/05/should-eu-unify-copyright-laws.html> (дата звернення: 24.01.2025).
  34. Project of a European Copyright Code. URL: <https://www.ivir.nl/p> (дата звернення: 24.01.2025).

Valentyna Trotska

Ph.D. (Law), Head of the sector of the Disposal of copyright and related rights of the Copyright and Related Rights Department of the Intellectual Property Scientific Research Institute of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine

Main trends in the development of copyright in the European Union

The article examines the current state and key trends in the development of EU copyright protection. Over the past decades, the EU has enhanced copyright protection, surpassing the standards established in international copyright treaties. This progress has been driven by the continuous development of national legislation in EU Member States and the adoption of EU Copyright Directives.

The article identifies key factors that have shaped EU copyright legislation, including the rise of information technology and the Internet, efforts to establish an internal market by fostering copyright-based industries, the need to overcome trans-territorial restrictions, and the goal of creating a competitive economy across EU Member States. However, the author also highlights shortcomings in the formation of EU copyright legislation, such as fragmentation, inconsistencies in regulatory models, and the discretionary power of Member States in implementing EU Directives.

Further improvements in EU copyright protection require ensuring a fair and effective balance between public and private interests. One pressing issue is the territoriality of copyright legislation, which has become particularly relevant with the expansion of the digital environment. The article explores the potential for introducing a unified copyright law across all EU Member States by systematizing existing legislation and adopting EU Regulations.

Despite progress, unresolved issues remain, and the evolving digital landscape continues to present new challenges that require legal responses. In particular, the regulation of legal relations concerning artificial intelligence development demands further attention. Based on an analysis of EU legislation and identified challenges, the author outlines key directions for future legislative development aimed at strengthening the internal market, addressing trans-territorial restrictions, and achieving an effective balance between public and private interests.

Keywords: copyright, European Union law, digital environment, Internet

*Рекомендовано відділом авторського права і суміжних прав
НДІ інтелектуальної власності (протокол № 1 від 27.01.2025 р.)*

Подано / Submitted: 07.02.2025
Прийнято до публікації / Accepted: 14.02.2025